

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การจะส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทางสังคมให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ และบังเกิดประสิทธิผลสูงสุดนั้น การศึกษาจะถูกเลือกมาเป็นยุทธศาสตร์และยุทธวิธีเบื้องต้นเป็นอันดับแรก ในอันที่จะพัฒนาและสร้างรากฐานทางสังคมให้เข้มแข็ง และเอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างยั่งยืนในที่สุด การจะพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนและสมดุลนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวจักรที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและเป็นพลังผลักดันสังคม และด้วยมูลเหตุนี้เอง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 เรื่องแนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 24 เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและจะต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรม (อ้างใน ไสว พักขาว, 2542 หน้า 1) จึงมุ่งเน้นไปสู่คุณลักษณะสำคัญ 3 ประการของผู้เรียน คือ การเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข เพื่อประโยชน์ต่อเยาวชนของชาติที่จะพัฒนาไปเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและศักยภาพของชาติต่อไปในอนาคต

เราจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะสำคัญและเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาในทุกระดับ ต่างมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกันคือ ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และเจตคติที่ดี โดยมีหลักสูตรในแต่ละระดับเป็นตัวกำหนด ดังนั้น แนวทางในการจัดการศึกษาของชาติในสังคมในปัจจุบัน จึงมุ่งเน้นและกำหนดเป้าประสงค์ไปที่การให้ความสำคัญกับผู้เรียน ด้วยเพราะว่าสังคมได้ตระหนักแล้วว่า การเน้นที่กระบวนการศึกษาและพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้อย่างเท่าทันให้เกิดมีขึ้นในผู้เรียนนั้น ก่อให้เกิดอุปการต่อสังคมมากเพียงใด นอกจากการศึกษาจะเป็นเป้าหมายในการสร้าง “คน” ที่มีคุณภาพแล้ว ประโยชน์ของการศึกษายังครอบคลุมไปถึงสังคมโดยรวมอีกด้วย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญในการปูพื้นฐานทางความคิด ความเชื่อ มุมมอง ทักษะ ทศนคติ การให้และการตัดสินใจคุณค่า วิสัยทัศน์รวมทั้งศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม นักศึกษาจึงถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีความสำคัญยิ่งต่อประเทศชาติในด้านต่าง ๆ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่ส่งผลโดยตรงต่อทิศทางและศักยภาพในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติไม่ว่าจะในทางใดก็ตาม ทั้งนี้ นักศึกษาที่จะเป็นกำลังในการสร้างชาติจะต้องมีพัฒนาการที่สมบูรณ์และพร้อมที่จะรับ

การพัฒนาส่งเสริมได้อย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ

ในช่วงวัยนี้จึงถือเป็นช่วงวัยที่มีศักยภาพในตนเองอยู่อย่างเพียงพอในการที่จะได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้พร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นชุมพลและทรัพยากรที่สำคัญ เป็นหนึ่งในความหวังใหม่ของสังคม หากระบบการศึกษาและสังคมสามารถที่จะบ่มเพาะนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้ดีและมีคุณภาพ นั้นย่อมหมายความว่าประเทศชาติก็จะมีทรัพยากรทางสังคมที่ดีอย่างรอบด้าน แต่ในทางตรงกันข้าม หากการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไม่สามารถตอบสนองความต้องการ และทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพแล้ว สังคมก็จะได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีเพียงปริมาณเป็นใบเบิกทาง แต่ไม่สามารถที่จะนำความรู้ไปปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับสังคมได้เลย การพัฒนานักศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงปีแรกที่นักศึกษาก้าวเข้ามาในรั้วของสถาบันการศึกษา

บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องเข้ามาส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีระบบ การวางแผนและการจัดการกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว รู้จักทั้งศาสตร์และศิลป์ สามารถที่จะประยุกต์ความรู้นั้น ๆ มาใช้เพื่อผลักดันและตอบสนองความต้องการทั้งของตนเอง ถึงแม้ว่าอาจจะไม่สามารถที่จะทำประโยชน์ได้อย่างใหญ่หลวง แต่ทว่าสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ด้วยตนเองโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลอื่นหรือต่อสังคมตามมา

กล่าวโดยสรุปคือ สถาบันการศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการช่วยปูพื้นฐานในการการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการแนะแนว ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ที่มีวัตถุประสงค์หลักในการที่จะให้ผู้ที่มีรับบริการแนะแนว (นักศึกษา) พัฒนาทักษะชีวิตของตนเอง อยู่ดีมีสุข และสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 กล่าวไว้ว่าการจัดการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมไทย การดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542, หน้า 5) กระบวนการให้บริการการปรึกษาและการแนะแนว จึงถือเสมือนเป็นกระบวนการในการพัฒนาความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งเป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่เป็นแรงสนับสนุนทางสังคมให้บุคคล (นักศึกษา) สามารถพัฒนาจิตใจในการดำเนินชีวิตให้สามารถอยู่ได้และอยู่ดีในสังคม

การให้คำปรึกษาในสถาบันการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่มั่นคงให้กับบุคคล ช่วยสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจให้กับบุคคล ไม่ว่าจะเป็นบุคคลนั้นจะผ่านช่วงวัยใดไปก็ตาม ด้วยเหตุนี้บริการให้คำปรึกษาในสถาบันการศึกษาจึงมีส่วนเป็นอย่างมากในการพัฒนาผู้เรียน ป้องกันปัญหา ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถตระหนักและเข้าใจในคุณค่าในตนเอง เนื่องด้วยบริการให้คำปรึกษาในสถาบันการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานที่พัฒนามาจากสัมพันธภาพที่ดีและอบอุ่นฉันท์กัลยาณมิตรระหว่างนักศึกษาและบุคลากรที่ให้บริการคำปรึกษา และด้วยประโยชน์เหล่านี้เองที่ผลักดันให้ผู้วิจัยมีความสนใจในกระบวนการให้คำปรึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการให้คำปรึกษาแบบให้บุคคลเป็นศูนย์กลางตามแนวทฤษฎีของ Rogers

Rogers เป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้ง จิตวิทยาเชิงมนุษยนิยม (Humanistic Psychology) เขาได้เสนอว่า ธรรมชาติของมนุษย์มีลักษณะเชิงบวกโดยกำเนิด (Innately Positive) ก้าวไปข้างหน้าและมีความไว้วางใจได้ (Forward-Moving, and Trustworthy) ในขณะที่เราเป็นเด็กหรือเป็นผู้ใหญ่ แต่ละคนจะมีกระบวนการสร้างคุณค่าที่ผสมผสานเอาหลายสิ่งหลายอย่างทุกขณะจิต เช่น แรงกระตุ้น ความทรงจำ ความคิด ค่านิยมก่อให้เกิดแนวทางในจิตใจของเราเวลาที่เลือกกระทำการสิ่งๆ ที่ตนเองคิดว่าดีที่สุด นั่นก็คือเราจะมีกระทำการตามสิ่งที่เรามีอยู่จากภายใน มนุษย์จะตัดสินใจและมีพฤติกรรมที่ถูกชี้นำจาก “แนวโน้มความเข้าใจตนเอง (Internal Actualizing Tendency)” โดยเราจะพบว่า “เมื่อเราทำสิ่งใดแล้วรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เราก็จะกระทำการนั้น” (Rogers, 1961, p. 189)

แนวทางการให้คำปรึกษาตามแนวทฤษฎีของ Rogers มีพื้นฐานการมองและพิจารณาบุคคลที่วางอยู่บนหลักของความเชื่อที่ว่ามนุษย์เป็นบุคคลที่มีคุณค่าและมีความสามารถ เป็นคนดีและน่าเชื่อถือ และมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (ใฝ่รู้ – ใฝ่ดี) แนวคิดนี้มองว่าบุคคลมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้เมื่ออยู่ในสภาพการณ์ที่เหมาะสม ในทำนองเดียวกัน นักศึกษาก็ย่อมสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้ หากได้รับการสนับสนุนส่งเสริมที่เหมาะสม หน้าที่ประการสำคัญประการหนึ่งของสถาบันการศึกษาและบริการให้คำปรึกษาก็คือการจัดสภาพการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และพัฒนา ให้สามารถเอื้อต่อการพัฒนาตนเองของนักศึกษาให้มากที่สุด

ความเชื่อประการสำคัญคือ การเข้าใจและตระหนักว่ามนุษย์ทุกคนย่อมที่จะต้องการความรักความเอาใจใส่และการยอมรับจากผู้อื่น Rogers เห็นว่าคนเราต้องการความรักความรู้สึกเชิงบวกอย่างไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Positive Regard) จากคนอื่น เช่น เราควรพูดว่า “ฉันจะรักเธอไม่ว่าเธอจะเป็นอย่างไรก็ตาม” แทนที่จะพูดว่า “ฉันจะรักเธอก็ต่อเมื่อเธอได้ทำ

ในสิ่งที่ฉันต้องการ” ดังนั้น บริการให้คำปรึกษาจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำหน้าที่เสมือนเป็นน้ำหล่อเลี้ยงให้กับตัวนักศึกษา สนับสนุนให้พวกเขาเหล่านั้นพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมั่นคงแข็งแรงทั้งภายนอกและภายใน สามารถประกอบและดำรงตนเองอยู่ในทางที่ดีงาม เป็นทั้งคนดี – คนเก่ง – และคนที่มีความสุขตามครรลองที่ดีของสังคม ซึ่งความมั่นคงแข็งแรงในชีวิตนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากพัฒนาการที่ดีของอัตมโนทัศน์ (Self – Concept) และความรู้สึกถึงการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self – Esteem) และส่งผลไปสู่การยอมรับนับถือตนเอง (Self – Respect)

ความรู้สึกรักและการมองเห็นคุณค่าในตนเอง รวมทั้งการยอมรับนับถือตนเองตามแบบที่ตนเองกำลังเป็นอยู่มีผลต่อพฤติกรรมและการดำเนินชีวิต รวมทั้งระบบการตัดสินใจของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว หมายรวมถึงแรงจูงใจในการมีพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ นักศึกษาที่สามารถพัฒนาความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง จะสามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองได้อย่างดี รับรู้ตัวตนของตนเองตามความเป็นจริง รับรู้ความต้องการและความสามารถแห่งตน มีความรู้สึกภาคภูมิใจและมั่นใจในตนเอง และนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ในที่สุด ในทางตรงกันข้าม นักศึกษาที่มีความรู้สึกต่อตนเองในทางลบ มองและประเมินตนเองต่ำกว่าความเป็นจริง ไม่มีความมั่นใจในตนเอง และมองตนเองผ่านมุมมองของความไร้คุณค่า ไร้ความสามารถ และไร้ความหมาย จะนำไปสู่ปัญหาพฤติกรรม ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับบุคคลรอบตัว และทัศนคติที่มีต่อตนเองที่ต่ำลง ๆ อาจจะไปสู่ปัญหาในที่สุด

การเห็นและตระหนักในคุณค่าในตนเองถือได้ว่าเป็นความรู้สึกต่อตนเองที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของมนุษย์ในด้านต่างในภาพรวมเป็นอย่างยิ่ง ความรู้สึกในการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินหรือการตัดสินใจคุณค่าของตนเองจากความรู้สึกและความคิดที่บุคคลนั้น ๆ มีต่อตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถและศักยภาพในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ที่พัฒนามาจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายรวมถึง ความรู้สึกอิสระในการกระทำต่าง ๆ โดยวางอยู่บนครรลองแห่งความถูกต้องดีงาม หากบุคคลมีความตระในคุณค่าในตนเอง ก็จะส่งผลให้บุคคลนั้น ๆ พัฒนาไปสู่การยอมรับนับถือตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่ามีความสามารถและมีศักยภาพ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลสามารถพัฒนาไปสู่ขั้นของการบรรลุถึงธรรมแห่งตนได้

ในแต่ละปีการศึกษาจะพบว่า มีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ต้องออกจากระบบการเรียนอย่างกลางคัน หรือว่าใช้เวลาในการศึกษามากกว่าที่สถานศึกษากำหนดไว้ ซึ่งปัญหานี้ได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา เพราะว่าการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นระดับการศึกษาที่รัฐและตัวผู้เรียนเองจะต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงมากต่อนักศึกษาแต่ละคนเมื่อเทียบกับการ

ให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษา หรือระดับมัธยมศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจใน
คุณประโยชน์ของการให้คำปรึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้คำปรึกษาแบบผู้รับบริการเป็น
ศูนย์กลางตามแนวคิดของ Rogers ในการช่วยส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่
1 ปีการศึกษา 2547 เพราะหากศึกษาแล้วพบว่า การให้คำปรึกษาแบบผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง
ตามแนวคิดของ Rogers มีประสิทธิภาพและบังเกิดผลในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของ
นักศึกษาแล้ว เราจะสามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษา
กับนักศึกษาโดยทั่วไป ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถพัฒนาความสามารถตาม
ศักยภาพของแต่ละบุคคล รู้จัก ค้นพบและยอมรับความสามารถของตนเองตามความเป็นจริง มี
ความเชื่อมั่น รู้จัก และเข้าใจบุคคลอื่น สามารถแก้ไขและป้องกันตนเองจากปัญหาดังชีวิตใน
สังคมอย่างมีความสุข นอกจากจะเกิดประโยชน์โดยตรงต่อตัวนักศึกษาเองแล้ว ยังส่งผลดีต่อสังคม
และประเทศชาติโดยรวมอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบผู้รับบริการเป็นศูนย์กลางตามแนวคิดของ
Rogers ต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาที่ได้รับคำปรึกษาแบบผู้รับบริการเป็นศูนย์กลางตามแนวคิดของ Rogers จะมี
การเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบผู้รับบริการเป็นศูนย์กลางตาม
แนวคิดของ Rogers ต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา
2547 วิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ระหว่างเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2547 จำนวน 10 คน โดยการ
เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของการเห็นคุณค่าในตนเองในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยเนื้อหา 3 หมวด คือ คนโดยทั่วไป คนทางสังคม และคนทางด้านครอบครัว ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการให้คำปรึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2547 วิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่

การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกภายในของแต่ละบุคคลที่ให้การยอมรับตนเอง มองตนเองในด้านที่สามารถพัฒนาได้ พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และต่อบุคคลรอบข้าง ส่งผลไปสู่ระบบการวัดและการตัดสินใจรวมทั้งการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่างให้เป็นไปโดยวางอยู่บนพื้นฐานของความรักตนเองและรักผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลให้พฤติกรรมและการกระทำนั้น ๆ ไม่เป็นที่เดือดร้อนต่อตนเองและต่อสังคมโดยรวม

การให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2547 และผู้วิจัยหรือผู้ให้การปรึกษา ภายใต้บรรยากาศของความเป็นกันเอง การยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน การเคารพในความแตกต่างซึ่งกันและกัน ความเข้าใจและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการของความสัมพันธ์ที่อาศัยการสื่อสารสองทางเพื่อให้ผู้รับบริการได้ค้นหา ตลอดจนเข้าใจถึงสิ่งที่ปัญหา และสามารถแสวงหาหนทางในการแก้ไขปัญหานั้นได้ด้วยตนเอง

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบผลของการศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบผู้รับบริการเป็นศูนย์กลางตามแนวคิดของ Rogers เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษา
2. เพื่อนำมาผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้และพัฒนาในขั้นต่อไป